

MIROLJUB

ISSN 1452-5976

GODINA: XX.

SOMBOR, 2017.

BROJ 1 (77)

SVEČANA AKADEMIJA

80 GODINA POSTOJANJA I RADA

Cijenjeni čitatelji Miroljuba, želim vam svima čestitati Prelo!!!

Večeras je 83. Veliko bunjevačko-šokačko prelo. Naš je list prvi put izašao na Prelo prije punih 19 godina, odnosno 1998. godine prošlog stoljeća. Svako je Prelo novo i neponovljivo, od kućnih prela o kojima smo slušali od naših starih kako je nekada bilo pa do prela koje je opjevao Zvonko Bogdan. Naše Društvo već preko osamdeset godina organizira prela i ona se uvijek pripremaju s velikom pažnjom i brigom da sve bude dobro, da gosti budu zadovoljni i veseli, i „ne daj Bože da nešto zafali“. Tako organizatori brinu da sve dobro prođe i uvijek se trude unijeti nešto novo u program i na taj način pokazati kako se može očuvati tradicija, a istovremeno biti suvremen.

Poštovani čitatelji, u ovom uvodniku osvrnuo bih se na dva teksta. Prvi je izlaganje predsjednika na akademiji u povodu osamdeset godina postojanja Društva. U toj gotovo pa skraćenoj monografiji navedeno je sve što je značajno za rad Društva od njegova nastanka pa do današnjih dana. Zato smo ga objavili u cjelosti.

Drugi zanimljiv tekst duhovnog je sadržaja. Napisao ga je o. Stjepan Vidak pod naslovom „Značaj Uskrsa za suvremenog čovjeka“. Tim smo tekstom htjeli čitatelje tijekom korizmenog vremena potaći na promišljanje o značaju Isusa u suvremenom životu.

Dragi čitatelji lijepi pozdavi do sljedećeg broja!!!

Alojzije Firanj

OBAVIJEST

Na društvenoj mreži Facebook pojavio se lažni profil pod imenom „Vlado Nazor“ i neovlašteno koristi i objavljuje arhivski materijal našega Društva.

Kako bismo spriječili ovu pojavu i radi boljšega informiranja javnosti a nadasve naših članova obavještavamo vas da je otvorena zvanična Facebook stranica našeg Društva koju možete posjetiti pod imenom HKUD „Vladimir Nazor“.

Lažni profil se može prijaviti i to:

<http://drum.hr/kako-prijaviti-lazni-profil-na-facebooku/>

Molimo sve koji imaju Facebook stranicu da izdvoje malo vremena te prijave ovu lažnu stranicu.

HKUD „Vladimir Nazor“
Sombor

ŠKOLA ZLATOVEZA U DOMU

U suradnji sa „Šokačkom granom“ iz Osijeka tijekom ožujka će se organizirati radionica zlatoveza.

Vrhunski majstori zlatoveza podučavat će sve zainteresirane koji žele da ovladaju ovom tehnikom veza.

Informacije i prijave možete dobiti na tel. 063-89-38-153

MIROLJUB (izlazi četiri puta godišnje)

List Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Vladimir Nazor“,
25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26, Tel.: 025/416-019

Uredništvo:

Alojzije Firanj, glavni i odgovorni urednik lista;

Janoš Raduka, zamjenik glavnog urednika;

Marina Balažev, lektor-korektor;

Klara Šolaja-Karas, izbor fotografija;

Srđan Varo, tehnički urednik i prijelom teksta.

Zoran Čota,
Pavle Matarić,
Antun Kovač,
ing. Mata Matarić,
Šima Raič,
Bojana Jozić.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583/2.2.1998.

E-mail: vnazor@sbb.rs

E-mail(urednik): firanjalojzije@gmail.com

Naklada: 600 primjeraka

PROSLAVA 80. OBLJETNICE HKUD-a "Vladimir Nazor"

Već prema tradiciji i ove godine je obilježena godišnjica našeg Društva ali znatno svečanije i sadržajnije nego je to do sada bio običaj. Proslava je održana 3. prosinca 2016. tri dana prije datuma samog utemeljenja odnosno 80 godina nakon utemeljenja „ Miroljuba“ koje je bilo 6. prosinca 1936. godine. Proslava je započela okupljanjem gostiju i mnogobrojnog članstva u popodnevnim satima u svečano uređenim prostorijama Hrvatskog doma, da bi se nakon kraćeg razgovora uputili prema Županiji i Skupštini grada Sombora. Prepuna sala odisala je svečanošću kojoj su doprinijeli i naši mladi članovi folklorne sekcije odjeveni u najljepše bunjevačke nošnje. Prema protokolu u 17 sati počela je Svečana akademija kojom je predsjedavala gđa Vesna Čuvarđić dopredsjednice društva.

Otvaranje je započelo himnama R. Srbije „Bože pravde“ i onom R. Hrvatske „Lijepa naša domovino“. Potom je predsjednik Društva Mata Matarić, pozdravio goste i sve nazočne, te u 28 minutnom izlaganju podsjetio na bogatu povijest Društva. Svi važniji događaji i osobe, bilo predsjednici bilo pročelnici ili aktivni članovi - spomenuti su u izvješću. Mnogi nazočni

su se prepoznali u izlaganju a mnogih smo se sjetili jer su oni donijeli naše Hrvatsko društvo do današnjih dana.

Dvojica naših članova: Emil Antunić i Antun Kovač recitali su prigodne pjesme Ante Evetovića Miroljuba i Vladimira Nazora. Mladi glazbenici iz obitelji Malenić svojim su izvedbama doprinijeli svečanoj atmosferi na akademiji. Usljedile su pozdravne riječi dragih nam gostiju, a prije svih gospodina Đure Vidmarovića iz Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba, vrsnog poznavatelja povijesti Hrvata u Vojvodini, zamjenika gradonačelnice Sombora, Antonija Ratkovića, te dopredsjednika skupštine APV-a godina Miroslava Vasina.

Svečana akademija je završena činom dodjeljivanja najvišeg priznanja Društva, plaketa Društva s likom Vladimira Nazora. Prema odluci Upravnog odbora a na prijedlog pročelnika sekcija i Izvršnog odbora, plakete su dobili članovi koji su svojim radom doprinijeli afirmaciji Nazora i to: Bojan Jozić, Janja Pekanović, Marija Hornjak, Jovanka Raić, Klara Oberman, Sofija Vuković, Zoran Čota, Gašpar Matarić i Karmelićanski samostan u Somboru. Uručujući plakete, predsjednik im je

u ime svih članova društva čestitao i zahvalio na dosadašnjem angažmanu sa željom da nastave suradnju i dalje. Svečana akademija je ostavila dubok utisak na nazočne jer je bila puna pozitivnih emocija i sjećanja na bogatu prošlost Nazora.

Proslava obljetnice nastavljena je u velikoj dvorani Hrvatskog doma, gdje su gosti i domaćini imali prilike vidjeti rad svih sekcija. Puna dvorana nazočnih pratila je dijelove iz bogatog programa koji su sposobne dati naše sekcije. Nastupile su skupine: mlađih folklorša, tamburaša, recitatora, mješoviti zbor pjevača, glumci, sportaši – lađari Salašari somborski i na kraju starija folklorna skupina. Publika nije štedjela dlanove da ih zaslužno nagradi jedinom nagradom koju dobivaju - pljeskom. Zahvalnice za rad u protekloj godini, dobili su najzaslužniji u svojim sekcijama a za doprinos u uspješnoj organizaciji likovne kolonije „Colorit“ 2016. nagrađeno je, slikama, troje članova društva. Glavni urednik glasila Miroljuba, Alojzije Firanj, predstavio je najnoviji broj, uz preporuku da ga

svi članovi imaju u svojim domovima i pozvano na suradnju s redakcijom, kako bi list bio još bolji.

Prigodnim govorom prisutnima se obratila i gospođa Dubravka Severinski, iz Ureda za Hrvate izvan domovine, koja je skupa s gospodinom Antom Majetićem, savjetnikom iz Ureda, nazočila našoj proslavi. Pored spomenutih gostiju, proslavi su nazočili iz ZKVH-a gospoda Katarina Čeliković i Ervin Čeliković, iz HNV-a g. Željko Pakledinac, ravnatelj Hrvatske riječi g. Ivan Karan, gđa Evica Milanović konzulica prvog reda u Konzulatu RH u Subotici sa suradnicima i predstavnici hrvatskih udruga oko Sombora, udruga Nijemaca Gerhart i Mađarske građanske kasine. Događaj su popratili i brojni mediji.

Uz veliko angažiranje pojedinaca i Uprave društva obilježavanje 80. obljetnice je prošlo je na visokoj razini a opet u skladu s mogućnostima našeg amaterskog društva koje je čak i u ovakvim situacijama ograničeno raspoloživim materijalnim sredstvima. Bolje i više uvijek može ali od nas za ovu prigodu ovoliko.

Mata Matarić

U ŠTALICI NA SLAMICI

Božićna radionica, koja je ove godine održana po treći put, nazvana je *U štalici na slamici*. Već sam naslov je zainteresirao kako mlade tako i starije te su na radionicu došla djeca zajedno s roditeljima, bakama i djedovima.

Radionica je održana 17. 12. 2016. u velikoj dvorani Društva. Za izradu štalice pripremljena je suha kukuruzovina i slama a zamisao je bila da se napravi štalica u vidu kupe upravo onakva kakve su se nekada mogle vidjeti na našim njavama. Bojana Jozić, voditeljica radionice, pozvala je sve sudionike da se predstave te im objasnila plan rada i podijelila ih u tri skupine. Jedna je pravila štalicu, druga je kitila bor a

treća od stiropora pravila životinje. Čini se da je djeci najzanimljivija bila izrada krave, magarca i ovaca jer je svatko želio izraditi barem jednu životinju. Crtalo se, ljepilo i bojalo. Stiropora je bilo na sve strane - kao da je dvoranu prekrilo snijeg.

Nakon što je štalica napravljena, postavljena je sveta obitelj koju je napravila Marija Firanj i svečano je na slamicu položen mali Isus. Uz božićne pjesme i veseli žagor djece završena je radionica a štalica i okićeni bor bili su prikladna dekoracija za Božićni koncert koji je održan dan kasnije.

Vesna Čuvardić

BOŽIĆNI KONCERT

HKUD "Vladimir Nazor" je uoči Božića organizirao, već prema tradiciji na Oceve 18. 12. 2016. godine, Božićni koncert.

U to posebno vrijeme u godini svi prisutni su mogli osjetiti posebno raspoloženje, a želja organizatora koncerta bila je unijeti tračak radosti, izazvati osmijehe na licima ljudi i prenijeti poseban mir sjećanjem na događaj rođenja Isusa. Program Božićnog koncerta osmislila je i duhovno obogatila Rozmari Mik a voditelji su bili Darko Lovrić i Bojana Jozić. Svim na zemlji mir i veselje, poželio je zbor HKUD-a

"Vladimir Nazor" uz istoimenu pjesmu ali i uz onu „U to vrijeme godišta“.

„Peci, peci“ veselo su nam pjevali mali župski pekari i poručili kako nam kuće uoči Božića ožive i šire predivne mirise najavljujući dolazak Božića. A kako se po istarski pjeva i priprema za Božić pokazala nam je porodica Gorjanac otpjevavši pesmu „Božić je ljudi“. Trio župe Presvetog Trojstva izveo je popijevke „U to vrijeme godišta“ i „Djetešce nam se rodilo“. Uz želju da pronađemo zvijezdu koja vodi u radost, jednostavnost i toplinu male štalice koja

je u nama, tata Emil, sin David te kćeri Ivana i Marina pjevali su nam pjesme „Božićna pjesma“ i „Travnikom ravnim“. O divnoj prekrasnoj noći čuli smo od Eme i Rafaela Juhasz kao i kroz pjesmu „God rest you merry, gentlman“.

Iz udruženja Gerhard recitacijama su nam se predstavile Milica Kojić i Katarina Karher te smo čuli stihove pjesama „Mali Isus“ i „Ein Traum“. Velečasni Gabor Drobina, Ivana Lovrić, Ana Parčetić, Nikoleta Malenić, Tijana i Tamara Kajić izveli su pjesme „Milost“, „Bjeli Božić zasjao“ i „Nikada zvona još nisu“. Uz predivne zvuke violine i klavira pjesme „Tiha noć“ i „Adeste fideles“ izveli su Nikoleta Malenić i velečasni Drobina Gabor, a porodica Lovrić je

sa svima podijelila kako se u njihovom domu doživljava blagdan Isusova rođenja te otpjevala pjesme „Božić naš“ i „Kad rodilo se dijete“. Iva Tomić i Mina Dorotić s mališanima otpjevale su uspavanku. Sudionici su pjesmom svima poželjeli „Sretan svima Božić“ i za kraj otpjevali jednu od najpoznatijih pjesama „Radujte se narodi“ uz želju da svima budu ugodni praznici.

U sali HKUD-a Vladimir Nazor širio se osećaj radosti i raspoloženja koje donosi Božić, a koje su svi prisutni mogli poneti svojim domovima, svojim najmilijima.

Bojana Jozić

XVI. IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA

Izložba koja okupi najveći broj izlagatelja je svakako izložba kolača božićnjaka. Tako je i ove godine svoje sudjelovanje prijavilo 25 sudionika iz Sombora i okolice a 4 božićnjaka su stigla iz Subotice i Male Bosne. Svaki sudionik je uz kolač prikladno dekorirao svoj izložbeni prostor te se uz kolače našlo medenjaka, gurabija te medljane rakije.

Domaćica izložbe je bila Marija Čvardić, članica Društva koja i sama već dugi niz godina izlaže a i dobitnica je nekoliko nagrada i priznanja za ovaj specijalni kolač. Budući da naša izložba nije natjecateljskog karaktera, zahvalnicu Društva su dobili svi sudionici koji su izložili svoj Božićnjak.

Posjećenost je bila velika kako zbog samih kolača tako i zbog božićnog koncerta koji je slijedio nakon izložbe. Ovim putem

zahvaljujemo svima koji nisu žalili truda te su svojim sudjelovanjem doprinijeli da se ovaj lijep običaj očuva.

Vesna Čvardić

IZLAGANJE NA AKADEMIJI POVODOM PROSLAVE 80. OBLJETNICE NAZORA

Godine 1921. osnovano je društvo Bunjevačko kolo. Zbog različitog pristupa oko definiranja pojmova "bunjevački" i "hrvatski" već 1923. godine dolazi do prvih nesuglastica među članstvom. Kolo se ubrzo raslojava na one koji se smatraju "samo" Bunjevcima i na one koji se smatraju Bunjevcima Hrvatima. Bilo je razlika i u socijalnom statusu, jer su oni u vodstvu Bunjevačkog kola, koji su se odmaknuli od hrvatstva, bili imućniji zemljoradnici i namještenici za razliku od Bunjevaca Hrvata koji su bili mahom sitni zemljoposjednici.

Polovinom tridesetih godina, točnije 1935., u Bunjevačkom je kolu (na čijem čelu je tada stajao Stipan Stolišić) došlo do otvorenog raskola te se predvodnik Hrvata, Antun Matarić, s mnoštvom svojih pristaša izdvojio iz Bunjevačkog kola i krenuo u osnivanje novog društva. Tijekom 1936. napisana su pravila novog društva a pisao ih je dr. Ladislav Vlašić. Konačno 6. prosinca 1936. uz policijsku suglasnost za održavanje javnog skupa, organizirana je u Domu Sv. Cecilije Osnivačka skupština. Novo društvo dobilo je službeni naziv "Hrvatsko kulturno društvo Miroljub" po nadimku hrvatskog bunjevačkog pjesnika - kasnije župnika u Valpovu, Ante Evetovića-Miroljuba. Prvi predsjednik je bio Antun Matarić, dopredsjednik Franja Strilić a tajnik dr. Ladislav Vlašić. Rad novoosnovanog društva od prvih dana su pratile znatne poteškoće od strane Kraljevske vlasti, uglavnom oko Pravilnika i preinake pojedinih članaka. Prijetilo se i zabranom rada u slučaju neposlušnosti nakon usuglašavanja Pravilnika, društvo je nesmetano nastavilo raditi sve do prvih dana dolaska mađarskih vlasti koje su zahtijevale nove izmjene Pravilnika prema vlastitim propisima. Prilagodba Pravilnika novim propisima trajala je dulje od planiranoga te su vlasti 12. 5. 1944. godine zabranile postojanje Miroljuba. Nakon toga članstvo se ilegalno okupljalo i radilo.

Kada su utihnula ratišta, svibnja 1945. godine društvo uz podršku novih, partizanskih, vlasti nastavlja raditi. U Batinskoj bitci poginulo je

14 članova HKD-a Miroljuba kojima su se članovi odužili postavljanjem spomen ploče u prostorijama Društva. U oslobođenom Somboru bivši predsjednik HKD-a Miroljuba, Antun Matarić, postaje podpredsjednik Narodnooslobodilačkog odbora.

Društvo Miroljub, na Skupštini održanoj 3. lipnja 1945., dobiva novo ime: „Hrvatski prosvjetni dom“. Za predsjednika je izabran Stipan Kalčan zemljoradnik s Bezdanskog puta koji je punih 15 godina vrlo uspješno vodio društvo.

1948. godine društvo je odlukom Narodnog odbora dobilo veliku zgradu bivše pivare „Avala“. Prikupljanjem novčanih priloga i dobrotvornim radom članova društva te su prostorije osposobljene za rad te je u kolovozu 1948. Hrvatski prosvjetni dom uselio u nove prostorije.

24. travnja 1949. godine ponovno dolazi do promjene imena i od tada, sve do danas, društvo se zove Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo Vladimir Nazor po proslavljenom hrvatskom pjesniku Vladimiru Nazoru. Krajem 1951. godine završena je izgradnja velike dvorane na mjestu na kojemu je bila ledara, a osam godina kasnije odnosno 1959. dovršena je gradnja balkona i dograđen je kat. Time je Hrvatski dom, kako ga zovemo, dobio izgled kakav ima i danas.

1957. godine pod političkim pritiskom gradskih i partijskih vlasti bili smo primorani izbaciti pridjev „hrvatski“ iz imena društva te je novo ime glasilo Kulturno prosvjetno društvo Vladimir Nazor. Time je oslabljena veza s tradicijom i osnivačima, jer je sama osnova osnivanja bila ugrožena. Tako se početkom 60-ih godina aktivnosti svode na čitaonicu i biblioteku.

1964. godine dolazi do još jedne promjene u imenu - „prosvjetno“ postaje „umetničko“.

Tijekom 70-tih godina zgrada se uređuje i adaptira kako bi se omogućio rad mnogim sekcijama formiranim u to vrijeme. Takođe za 50. obljetnicu koja je bila 1986. godine objavljena je prva Monografija a autor je bio prof. Franjo Matarića. U vrijeme ekonomske i političke krize izazvane raspadom Jugoslavije znatno je otežan rad Društva te su neke sekcije i ugašene. No, dvije glavne priredbe Prelo i Dužionica redovito su održavane. Jedina iznimka je bila 1992. godine kada je Uprava društva donijela odluku da se iz sigurnosnih razloga Prelo ne održi.

1998. g. donesen je novi Statut društva rađen po uzoru na onaj iz 1936. godine iz kojega je i Član 5 u cijelosti prepisan a glasi: Svaki stranački, politički rad u Društvu je isključen i zabranjen. 20. svibnja 2001. godine Sabor društva je donio odluku da se udruzi vrati staro ime Hrvatsko kulturno umjetničko društvo Vladimir Nazor i to ime je u funkciji i danas. Do značajnih datuma svakako valja spomenuti 1998. godinu kada je pokrenuto izdavanje našeg časopisa „Miroljub“.

U povodu 69. obljetnice, 2005. godine, otkrivena je mramorna ploča s današnjim imenom Društva, a 2. studenog 2010. godine postavljena je ploča s natpison „Hrvatski dom“.

Godine 2011. nizom svečanosti obilježena je 75. obljetnica postojanja i rada HKUD-a „Vladimir Nazor“.

PREDSJEDNICI

- Antun Matarić iz Nenadića, osnivač, predsjednik 1936.-1944.
- Stipan Kalčan s Bezdanskog puta, 1945.-1960.
- dr. Mato Škrabala, 1960.-1962.
- Stipan Periškić, 1963.-1968.
- Antun Tunča-Matarić, 1969.-1982., 1984.-1986., 1990.-1996. (21 g.)
- Franja Krajniger, 1982.-1984.
- Mata Matarić, 1987.-1990., i 2010.- danas
- Alojzije Firanja, 1996.-2002.
- Šima Raič, 2002.-2010.

SEKCIJE

- Zbor je osnovan 1936. godine i na početku je imao 40 članova, a poslije je broj članova porastao na 60. Prema Pravilniku imali su dvije vrste nastupa

1. javne nastupe (koncerti, narodne svečanosti i počasna sudjelovanja)

2. društveni nastupi koji su se ticali aktivnosti društva i izvodili se s razvijenom zastavom Društva.

Najčešće izvođene zvorske glazbe bile su od autora dr. Vinka Žganeca. Zbor i danas postoji i nastoji sačuvati od zaborava stare običajne pjesme. Pročelnica je Vesna Čuvardić.

- Dramska sekcija je osnovana kao diletanska sekcija 1936. godine no dugo godina su u njezinim redovima bili kasnije znameniti umjetnici kao što su npr. Ivan Hajtl i Zvonko Bogdan. Njih dvojica kao amateri, imali su uloge u drami „Za Pravdu“ koju je režirao Ivan Bošnjak. Obnovljena sekcija je 70-ih godina dala nekoliko premijera u režiji Đure Vidakovića a kasnije predstave režirala je naša članica Marija Šeremešić. Sekcija je 2010. godine organizirala prvu Međunarodnu smotru amaterskih dramskih društava (MSADD) koja traje i dalje. Pročelnik sekcije je Šima Raič a o režiji brine Ljiljana Markovinović, glumica.

- Folklorna sekcija je osnovana 13. ožuljka 1949. godine. Od tada do danas nizali su se nastupi

i uspjesi, ali i padovi u kvaliteti izvedbe. 1956. g. prema odluci Socijalističkog saveza Sombora, pristupilo se objedinjavanju svih folklornih skupina koje su postojale u društvima na području Sombora u jedan zajednički gradski ansambl.

Nakon toga tek je 1963. godine u Društvu ponovno oformljena folklorna sekcija pod vodstvom Antuna Parčetića-Pesnice. Nakon angažiranja plaćene koreografkinje Zorice Gavrilović postavljene su nove koreografije a glazbenu pratnju su davali Voja Plavšić i Milan Terzić Mila i frulaš Slobodan Bačić. Pročelnici sekcije su bili Mirko Vukov, Ivan Kovač, Stipan Paštović, Sonja Vidović, Franja Cigić Parčetić, Antun Knežević, Željko Kolar, Vinko Paštović, Josa Firanj, Zvonimir Lukač i Bojan Jozić a koreografi: Magdalena Popović, Magda Nikačev, Dragan Kubatov, Šima Beretić.

- Tamburaška sekcija je osnovana odmah nakon osnivanja Mirosljuba. Prvi pročelnik je bio sajdzija Joso Rubić. Nakon Drugog svjetskog rata vođa tamburaškog zbora je bio Andrija Bogdan. Godišnje su imali desetak nastupa, a najznačajniji im je bio nastup na „Prelu“. U sedamdesetim godinama dolazio je iz Subotice prof. glazbe Lazar Malagurski i unaprijedio amaterski zbor tamburaša. 1986. godine pročelnik sekcije je Đura Parčetić, a kasnije Emil Antunić. Sada mlade članove vježba Marina Kovač, a pročelnik je Emil Antunić.

Sedamdesetih je godina orkestar bio sastavljen od glazbenika koji su svirali na različitim instrumentima i pratio je nastupe pjevača i folkloriša kao i probe. Članovi orkestra su bili Voja Plavšić, Milan Terzić, Stipan Parčetić, Šima Karas, Zoran Batalo i još nekolicina.

1988. godine postojala je harmonikaška sekcija sa dvadesetak harmonikaša koju je vodio Petar Bukovac iz Stanišića. Na jednoj od pokrajinskih smotri osvojili su 3. mjesto.

1963. godine formirana je baletska sekcija koju je vodio baletmajstor Marko Trenc uz klavirsku pratnju gospođe Lisenko Gledis. Članice sekcije su bile djevojčice predškolske dobi. Imali su nastupe u Domu, u kazalištu i drugim dvoranama u Somboru i okolici. Nakon četvrt stoljeća baletska sekcija je prestala s radom i nije obnovljena do danas.

Paralelno s postojanjem baletske skupine jedna je skupina djevojčica plesala i u ritmičkoj

sekciji. Imali su uspješne nastupe u Subotici, Čonoplji i Somboru. Koreografinja je bila Mira Lakatoš.

- Literalna sekcija je osnovana 2007. godine, pročelnik je Antun Kovač a voditeljica Katarina Firanj. Od prve „Lire naive“, točnije 2003. godine, članovi sekcije sudjeluju na tom susretu pučkih pjesnika koji se održava u Rešetarima. Mnoge pjesme su im tiskane u zbornicima susreta „Lire naive“ a sekcija je redovito zastupljena u listu „Mroljub“.

KNJŽNICA

Knjižnica je vršnjakinja Miroljuba. Veliki dio knjiga smo prikupili tako što smo ih dobivali na zamolbe koje smo slali drugim knjižnicama. Članovi Društva koji su imali afiniteta prema knjizi imali su priliku čitati razne knjige iz fundusa od stotinjak knjiga, koliko ih je bilo u početku, pa do preko 2000 tisuće naslova koliko ih danas knjižnica čuva. O njoj brine prof. Marija Maširević, a prije nje je taj posao obavljala Julija Bakić i to u kontinuitetu više od 50 godina.

IZDAVAČKA DJELATNOST

Prvu knjigu o Društvu napisao je 1986. godine prof. Franja Matarić u povodu 50. obljetnice „Nazora“. Više autora je objavilo knjigu „Somborske žetvene svečanosti“ koja je tiskana 1996. Knjiga je neka vrsta kronike somborskih dužionioca. Najveći dio teksta priredio je Franja Krajniger, a svoje priloge imali su i Đeno Matarić i Manda Karas Matarić.

Dvije autorice, Antonija Čota i Marija Šeremešić objavile su knjigu „Dukat ravnice“ koja je tiskana 2003. godine uz materijalnu pomoć Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba. Antonija je pisala o somborskim Bunjevcima a Marija o podunavskim Šokcima. Objavljene su još dvije knjige Marije Šeremešić „Tragovi sijećanja“ i „Stopama naslijeđa“. Društvo aktivno sudjeluje u znanstveno istraživačkom projektu „Leksikon podunavskih Hrvata, Bunjevaca i Šokaca“. U povodu 75. obljetnice društva 2011. god. izdata je II Monografija društva u kojoj su tekstovi 20 autora. Urednik Monografije je Alojzije Firanj a glavni i odgovorni urednik Mata Matarić.

MIROLJUB

Ovo dobro poznato glasilo HKUD-a Vladimir Nazor izlazi već 18 godina a rezultat je velike želje članstva, naročito kod Zvonka Pekanovića, koji se aktivirao u pokretanju Miroljuba u veljači 1998. godine. Prvi broj je izašao za Prelo 1998. godine. Nesebičnu pomoć u početku tiskanja dali su gospodin Ervin i gospođa Katarine Čeliković, župnici Josip Pekanović, Franja Ivanković, Matija Djanić. Prvi urednik lista bio je Zvonko Pekanović a nakon njega urednik lista je bio prof. Matija Djanić. Današnji je glavni urednik Alojzije Firanj. List prati rad kako našeg društva tako i ostalih hrvatskih udruga iz Podunavlja. Cilj je afirmirati, međusobno povezati i upoznati Hrvate na ovim prostorima. Tiska u tiražu od 1000 primjeraka i besplatan je. Ovo je prvo glasilo na hrvatskom jeziku u Srbiji, nakon raspada Jugoslavije.

KNJŽEVNE VEČERI I TRIBINE

Lijepa riječ je redovita pojava u Društvu a kada je ona bila kazivana nekim književnim povodom onda predstavlja i saznajni i estetski doživljaj. Najviše književnih susreta je bilo između 60. i 70. godine prošlog stoljeća pod stručnim vodstvom profesora književnosti Franje Matarića. Uz još troje profesionalnih književnika iz Sombora održao je niz predavanja kojima je krčio put lijepih riječi u Društvu. Franja Matarić je održao 8 književnih večeri samostalno, a više desetina je organizirao s mnogobrojnim sudionicima. Govorilo se o Lazi Kostiću, Ivanu Mažuraniću, Antunu Gustavu Matošu, Milanu Rakiću, Silviju Strahimiru Kranjčeviću. Zabilježeno je da je, u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata najdopadljivije stihove kazivala Manda Karas. Njena poruka iz pjesme „Bunjevačkim divojkama“ i danas bi trebala naći put do srca čitatelja.

U razdoblju nakon proslave 50. obljetnice Društva, književne večeri su održali Jasna Melvinger, Pero Zubac, velečasni Franjo Ivanković, Stjepan Beretić, Dragan Muharem, Vesna Krmpotić, Lazar Novaković, Milovan Miković, Vojislav Sekelj, Zdravko Romić, dr. Ante Sekulić, dr. Slaven Bačić. Doktor Slaven Bačić predstavio je svoju knjigu „Slobodni i kraljevski gradovi Sombor, Subotica i Novi Sad“. Održane su mnoge književne večeri na kojima su predstavljene knjige naših članova: Katarine Firanj, Antuna Kovača i drugih autora.

Povodom 70. obljetnice održana je tribina „Stoljeća hrvatske književnosti“ koju su vodili prof. dr. sc. Ivo Pranjković (kao predstavnik Matice hrvatske), prof. Ivan Janjić i glumac Joško Ševo. Svoje stvaralaštvo u „Nazoru“ prikazali su i Alojzije Stantić, Augustin Juriga, Miro Gavran, predstavnici Hrvatske matice iseljenika, članovi udruge „Šokačka grana“ iz Osijeka, Društvo književnika iz Rešetara i NIU Hrvatska riječ iz Subotice.

DUHOVNE TRIBINE

Tribine organiziramo u suradnji s Duhovnim centrom Otac Gerard Tomo Stantić i to uvijek u korizmno vrijeme. Predavači su oci karmelićani iz cijele Karmelske provincije.

Desetljećima Nazorovci, svih uzrasta, u svojim lijepim bunjevačkim nošnjama sudjeluju u mnogim svečanostima koje se obilježavaju u karmelićanskoj crkvi, među kojima je i blagdan Gospe Karmelske. Bliska poveznica Hrvatskog doma i karmelićana rezultirala je među ostalim i time što se 13. i 14. srpnja 2004. godine u našem domu održao Međunarodni znanstveni simpozij „Baština za budućnost“ prigodom 100. obljetnice Karmela u Somboru, u organizaciji Hrvatske karmelske provincije sv. o. Josipa i Instituta za kršćansku duhovnost Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Također Nazor je organizirao duhovne tribine u suradnji sa župama Sv. Križa i Sv. Trojstva na teme poput: vjeronauk u školi, obitelj, ekumenizam, vjerski život i druge. Predavači su bili svećenici iz Sombora i Subotice.

SPORTSKE AKTIVNOSTI

Još davne 1938. godine gradska mladež u našem Društvu počinje igrati stolni tenis a prvi pročelnik stolnoteniske sekcije bio je Stipan Bakić.

Osim stolnotenisača tenisa, imali smo i nogometaše te je formiran nogometni klub „Bačka“ koji je djelovao do 1949. godine i natjecao se na razini somborskih mjesnih zajednica. Šah je zbog popularnosti igre imao mnogo pristaša a na čelu sekcije je bio Petar Carev. Šahovska sekcija je jedna od najaktivnijih te se u sklopu te sekcije organiziralo više susreta sa šahistima iz susjednih mjesta kao i igranje tzv. simultanki s velemajstorima.

Najpopularniji odjel sportske sekcije je danas svakako ekipa veslača „Salašari somborski“. Dvadesetak mladića predstavljaju Nazor na mnogim veslačkim natjecanjima i na najpoznatijem „Maraton lađa na Neretvi“. Pet godina za redom, u 8. mjesecu, naša ekipa vesla 22,5km i svake godine je sve bolja.

Pročelnik sportske sekcije koja objedinjuje stolnoteniski, šahovski i veslački odjel, je Pavle Matarić, a vođe pojedinih sportova su Gašpar Matarić (veslači), Zoran Čota (šahisti) i Tomislav Vuković (stoni tenis).

OSTALO

Aktivnosti društva doprinosi i sekcija za izradu narodnog ruha čija je voditeljica Jolika Raič, kao i Klub ljubitelja biljaka „Za sreću veću“ koga vodi Klara Šolaja Karas. Sami naslovi objašnjavaju i djelokrug rada a obje sekcije su vrlo popularne i uspješne.

Likovna sekcija organizirana je 1996. godine a prvi pročelnik je bio Janoš Raduka, nakon toga Cecilija Miler a od 2004. do danas ponovno Janoš Raduka. Sekcija je organizirala 17 likovnih kolonija „Colorit“ na kojoj redovito sudjeluju lokalni i inozemni umjetnici. Slike s kolonija su vrijedno blago Nazora, ukrašavaju Dom i daruju se prijateljima iz drugih društava.

MANIFESTACIJE I SVEČANOSTI U DRUŠTVU

Naš narod voli svetkovine a za one najveće i najvažnije uvijek je bilo važno da budu i vidljive. Tako su se najveće svečanosti odvijale na ulici a bilo ih je raznih počevši od one velike povorke s konjanicima, curama u bjelini i momcima u narodnoj nošnji.

Danas je najznačajnija Dužionica a povorku u toj svečanosti uvijek predvode bandaš i bandašica koji vode do crkve Presvetog Trojstva, kako bi u misnom slavlju izrazili živu vjeru i zahvalnost Bogu za novo žito, obojeno katoličkim, hrvatskim identitetom i kulturnim izričajem. Ova svečanost se ove godine održala po 82. put.

Jedna od najvećih svečanosti bila je i posveta zastave Društva. Zastava je veličine 175x105 cm od bijele svile, izvezene zlatnim nitima s likom Sv. Josipa zaštitnika Hrvata i našeg Društva, a na drugoj strani bile su izvezene lira i harfa. Zastava se i danas čuva u klubu Društva.

Kao pokladna svečanost 82 puta održano je Veliko prelo s bogatim programom i mnoštvom gostiju iz bližih i daljih krajeva. Na pozornici Nazora su tijekom godina nastupali su poznati glazbenici i pjevači što je činilo Prelo najprivlačnijom svečanošću u Domu.

Najzapaženije svečanosti su one na kojima je Društvo primalo najveća priznanja. Neke od njih su imale zabavni karakter a ipak u njima je bilo i nečeg tradicionalnog: Grožđe bal, Čajanka, Divojačko veče i drugo. Divojački vašar se ne održava redovito ali je u ovih 80 godina postojanja društva održan barem 40. puta. Godišnjice društva u zadnje vrijeme se održavaju redovito pa i ove godine.

Božićni koncert je prvi put je izveden 22. prosinca 2002. godine pod ravnateljstvom gospođice Rozmari Mik, vjeroučiteljice, uz sudjelovanje mnogih zborova iz somborskih župa i udruga kulture Sombora i okolice.

Zahvaljujući svesrdnom zalaganju vjeroučiteljice župe Presvetog trojstva, božićni koncert se održava u kontinuitetu.

2015. godine 3. lipnja Društvo je organiziralo do sada najveću manifestaciju „Mostovi kultura“ u sklopu koje je u Somboru snimana emisija „Lijepom našom“ u serijalu Hrvatske radio televizije. Ova manifestaciju je najveća u organizaciji Doma, i najveća koja se održala u Somboru, pred 1.200 posjetitelja, što dokazuje da smo sposobni i spremni i za tako velike projekte.

PRIZNANJA

U ovih 80 godina postojanja naše Udruge dobivena su mnoga priznanja:

- 70 diploma
- 56 zahvalnica
- 16 pohvalnice
- 2 spomenice
- 20 priznanja

- Za svoj 50. rođendan Društvo je dobilo Orden Bratstva i jedinstva sa srebrnim vijencem a iste godine je dobilo i „Iskru Kulture“ najviše priznanje u kulturi APV-a.

- Za doprinos u radu s mladima u kulturi dobijena plaketa „Heroj Pinki“

- Za doprinos afirmacije Sombora na kulturno-umjetničkom polju, širenju tolerancije među njegovim stanovništvom te za tradicionalno njegovanje vlastite baštine i tradicije dobiveno je najviše priznanje – Oktobarska nagrada grada Sombora za 1977. godinu.

-2011. godine za 75. obljetnicu Društva, upornog čuvanja hrvatskog identiteta u Republici Srbiji, uz dužno poštovanje svih naroda koji žive s nama, predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović dodijelio nam je najviše priznanje za udruge kulture „Povelju Republike Hrvatske“. Prvo smo društvo u Republici Srbiji koje je počastovano ovim visokim priznanjem. I na kraju ovog izlaganja još samo ću postaviti pitanje mnogima da sjećaju li se vlastite uloge u događajima u Hrvatskom domu i molim ih neka procijene jesu li dali Društvu onoliko koliko je ono njima dalo, te jesmo li spremni još više pridonijeti uspješnom radu.

Svjesni da živimo u multikulturalnoj sredini kao što je Sombor sve aktivnosti i programi od osnutka društva, odraz su toga položaja. Prirodno je da je naglašeno očuvanje tradicije, običaja i jezika Hrvata jer smatramo da niko od nas nije pozvaniji to baštiniti.

Uvijek smo bili i bit ćemo otvoreni za sve građane koji se žele baviti amaterskim radom u kulturi ne pitajući pozornost na razlike kojih na tom polju i nema.

Mudra izreka kaže:

„Povjest ne koristi onima koji iz nje čitaju prošlost već onima koji iz nje naziru budućnost.“

ing. Mata Matarić

U NAZORU OBNOVLJENE PROSTORIJE

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske je početkom 2016. godine raspisao Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za posebne potrebe u 2016. godini. Po ovom Javnom pozivu aplicirano je ukupno sa 6 projekata. Sredstva su dobivena za projekt Obnavljanja prostorija društva (rekonstrukcija i dogradnja sanitarnog čvora) u visini od 20.000,00 kn.

Zahvaljujući ovim i sredstvima iz drugih izvora obavljeno je proširenje i rekonstrukcija sanitarnog čvora u prizemlju Doma. Dozidano je novih 15 m² sanitarnog čvora a električna i vodovodna instalacija su izmijenjene u potpunosti. Postavljen je i novi krov na cijelo krovšte sanitarnog čvora kao i na silazu u podrum. Obnovljena je keramika ali su iskorištene i gotovo sve stare sanitarije i unutarnja drvenarija. Izvršena je horizontalna izolacija na cijelom dijelu čvora kao i na dijelu postojećih susjednih zidova.

U 2016. godini odstrane Ureda za Hrvate izvan RH raspisan je i natječaj za dodjelu financijske potpore namijenjene hrvatskoj nacionalnoj manjini u inozemstvu. Na ovaj javni poziv putem Veleposlanstva RH u Beogradu Društvo je poslalo 10 projekata. Dobivena

su sredstva u ukupnom iznosu od 24.000,00 kn. i to za 7 prijavljenih projekata. Sredstva su raspoređena za financiranje redovitih manifestacija, i za izradu lista „Miroljub“.

U rujnu 2016. godine raspisan je natječaj Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i to za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan RH u svrhu ostvarenje financijske potpore za posebne potrebe za 2016. godinu. Nazor je aplicirao s 4 projekta ali sredstva nisu dodijeljena niti po jednom.

U 2016 godini aplicirano je i na natječaje Ministarstva kulture Republike Srbije, ali nisu dobivena sredstva kao i na natječaje Pokrajinskih tajništva koje je raspisala Pokrajinska vlada APV-a na kojima je dobiven ukupan iznos u visini od 230.000,00 din a namijenjen je za izvođenje redovitih manifestacija. Od Grada Sombora smo dobili sredstva u visini od 340.000,00 din. Od HNV-a po natječajima dobiveno je 100.000,00 din. a od Zavoda za kulturu vojvodjanskih Hrvata, također po natječaju Nazoru je dodijeljeno 30.000,00 din.

Kada se uzmu u obzir svi troškovi sredstva su nedostatna za realizaciju svih programa i 9 aktivnih sekcija. Ne smijem zaboraviti ni redovito održavanje zgrade uz sve tekuće troškove koja vapi za temeljitom obnovom.

PLANOVI ZA 2017. GODINU

Grad Sombor je krajem prosinca raspisao 3 javna poziva: 1. za prikupljanje prijava za sufinansiranje KUD-ova i ostalih vidova amaterizma koji njeguju identitet manjinskih nacionalnih zajednica, 2. zatim za prikupljanje prijava za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma, jubileja, manifestacija i programa pod pokroviteljstvom grada Sombora i 3. javni poziv kulturno-umjetničkim društvima i ostalim vidovima amaterizma koja imaju sjedište na teritoriji grada Sombora za unapredjenje amaterizma i finansiranje rada stručnih lica (koreograf, redatelj...)

Sredstva za Javni poziv pod 1. i 3. dodjeljivat će se na osnovu ostvarenih bodova a prema kriterijima za raspodjelu sredstva, usvojenih od Gradskog vijeća Grada, koji detaljno obrazlažu po kojim osnovama se isti stiču. Bodovi se stječu, svakim organiziranim događajem u zemlji, nastupima u inozemstvu, sudjelovanjem na smotrama u zemlji i ostvarenim rezultatima tj. nagradama u prethodnog godini. Osnova za vrednovanje su aktivnosti u 2016. godini. Nazor je prema tim kriterijima ostvario 500 bodova što je rezultiralo dodijeljenim iznosom

od 112.500,00 din. za 2017 godinu i iznosom od 120.000,00 za jednog koreografa, koliko je i bilo predviđeno pozivom.

Novina je u ovim natječajima u tome što su se po prvi puta morala pokazati sve aktivnosti koje su udruge obavljale uz detaljne opise (broj sudionika, fotografije, isječci iz novina, medijski zapisi itd.). Nazor ih je u 2016. imao čak 49!

Za dobivanje sredstava po javnom pozivu za obilježavanje značajnih datuma, jubileja itd. pod pokroviteljstvom grada Sombora za 2017. godinu prijavljena je „Dužionica 2017“ kao jedna od najvećih manifestacija za koju je dodijeljeno 150.000,00 dinara.

9. 1. 2017. Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije raspisalo je natječaj za finansiranje ili sufinansiranje projekata iz oblasti suvremenog stvaralaštva u Republici Srbiji u 2017. god. po kojem je u točki 9 predviđeno da nacionalne manjine u Republici Srbiji mogu aplicirati po tri osnove. Nazor ima uvjete da aplicira po svim osnovama što će i učiniti i to sa nekoliko projekata.

Očekuje se da će Pokrajinska vlada u veljači raspisati više natječaja po kojime ćemo se takodje prijavljivati.

Marija F. Matarić

„VEČER IKAVICE“ HKD-A „VLADIMIR NAZOR“ IZ STANIŠIĆA

U organizaciji HKD-a „Vladimir Nazor“ iz Stanišića održana je 26. studenog 2016. godine tradicionalna, sedma po redu, književno-pjesnička manifestacija „Ikavica – govor dalmatinskih, ličkih, hercegovačkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata“. O ikavici kao najraširenijem govoru u Hrvata od Dalmacije i Like, preko Hercegovine i Bosne, Posavine i Podunavlja, do Bajskog trokuta, kao i njenom značenju za očuvanje nacionalnog identiteta Hrvata, govorio je Ivan Karan, predsjednik HKD-a „Vladimir Nazor“. Kroz pjesmu, kazanu

i pisanu riječ, prikazana je ikavica, bunjevačka, šokačka, hercegovačka, dalmatinska... Predstavili su se: gosti iz Sinja i Marija Librenjak, Etno-skupina „Sinovi Hercegovine“ iz Širokog Brijega i udruga „Bezdanska Marina“, Josipa Dević, Bernardica Ivanković, Ivan Tumbas, Marko Križanović i tamburaški sastav „Ruže“ iz Subotice, Anita Đipanov-Marjanović iz Monoštora i Klapa HKPD-a „Jelačić“ iz Petrovaradina.

Na natječaju za najljepšu pjesmu pisanu na ikavici, od 15 prispjelih pjesama, Milovan Miković odabrao je da se prva nagrada dodijeli Ivanu Andrašiću iz Sonte, druga Ljiljani Crnić iz Beograda, a treću da dobije Josip Dumenčić Meštar iz Bođana.

HKD „Vladimir Nazor“ organizirao je i osmu likovnu koloniju „Ivan Gundulić Čiso Dalmata“ kao spomen na ovog akademskog slikara i pedagoga iz Stanišića. Sudjelovalo je desetak slikara iz Subotice, Sombora, Beograda i Stanišića, a među njima i Cecilija Miler, Ružica Miković Žigmanov, Snežana Buljovčić, Nela Horvat, Ivan Hajder, Stipan Kovač, Milorad Rađenović, Slobodan Karan te Vele Bračulj.

Priredio: Zoran Čota

DANI HRVATSKE KULTURE

U Somboru su u utorak, 6. prosinca, održani Dani hrvatske kulture, koje priređuje UG *Urbani Šokci* iz Sombora. U okviru ove manifestacije održan je i međunarodni okrugli stol O šokcima je rič i priređen koncert Velikog tamburaškog orkestra HGU-a *Festival bunjevačkih pisama* iz Subotice.

Udruženje građana *Urbani Šokci* deset je godina sudjelovalo na međunarodnim okruglim stolovima koje organizira *Šokačka grana* iz

Osijeka. „Na ovom okruglom stolu govorit će se o raznim temama vezanim za Šokce. Područje je široko i otvara mnoge mogućnosti, a sve kako bi se njegovao šokački izričaj, naša tradicija, kako se pod utjecajem europeizacije ne bi izgubila *ta lipa šokačka ikavica*“, pojašnjava razloge za organiziranje međunarodnog okruglog stola predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Na okruglom stolu govorili su: doc. dr. sc. **Silvija Ćurak** iz Osijeka, dr. sc. **Anica Bilić** iz Vinkovaca, znanstvena novakinja – asistentica **Vera Blažević Krezić** iz Osijeka, znanstvena novakinja – asistentica **Tena Babić Sesar** i **Marko Sesar** iz Osijeka te novinarka **Zlata Vasiljević** iz Sombora.

U drugom dijelu programa, u Gradskoj kući, održan je koncert Velikog tamburaškog orkestra HGU-a *Festival bunjevačkih pisama*.

priređio: Alojzije Firanj

NOVI PREDSJEDNIK KRANJČEVIĆA

Na redovnoj godišnjoj skupštini HKPD-a Silvije Strahimir Kranjčević iz Brega za novog predsjednika izabran je Milorad Stojnić, koji je do sada u udruzi bio koreograf. Stojnić je izabran jednoglasno.

„Ovo je priznanje za moj trud i rad koji sam u proteklih godinu dana uložio u našu udrugu, ali je velika odgovornost i obaveza. Ova godina za nas ima poseban značaj jer u ovoj godini obilježavamo značajnu obljetnicu – 90 godina

rada udruge. Želja mi je da proslava bude organizirana na poseban način sa svečanom akademijom i koncertom na kojemu bi sudjelovali svi naši dragi prijatelji s kojima surađujemo“, kaže Milorad Stojnić.

Prvi su nam poslovi bili sudjelovanje na manifestaciji Zimsko sprimanje u Antinu, i organiziranje Šokačkog prela u Bregu.

priređio: Alojzije Firanj

SOMBORSKI PČELAR STIPAN PEKANOVIĆ U HRVATSKOJ AKADEMIJI ZNANOSTI I UMJETNOSTI

O POVIJESTI PČELARSTVA

Stipan Pekanović, odvjetnik iz Sombora i pčelar sudjelovao je u radu okruglog stola *Prošlost, sadašnjost i budućnost pčelarstva u Hrvata*. Okrugli stol organiziralo je Znanstveno vijeće za zaštitu prirode i Znanstveno vijeće za poljoprivredu i šumarstvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Pekanović, koji je i predsjednik Svjetskog sajma pčelarstva i Svjetske pčelarske burze između ostalog podsjetio je da se o pčelarstvu govori još u *Vinodolskom zakoniku* iz 1288. godine, a da je prva hrvatska pčelarska knjiga *Pridraga domovina Josipa Toldija* tiskana je u Somboru 1789. godine. »Pčele polako nestaju s naše planete. Svakog proljeća sve ih je manje

i manje. Uništava ih naša ljudska pohlepa, glupost, nebriga, nerazumno ponašanje i nesluh za njihove prirodne ritmove. Pčelarstvo u zadnjih godinu dana uživa veliku popularnost što je pozitivno. Loše je međutim što je zbog jako dobrih cijena meda na meti pojedinaca koji žele na brzi način doći do dobre zarade. Međutim, da bi se u pčelarstvu nešto zaradilo pored izvrsnog poznavanja tehnologije mora se uzeti u obzir i način pčelarenja te način i cijena prodaje meda i proizvoda od meda«, kazao je Pekanović na okruglom stolu u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, koji je u Zagrebu održan 7. prosinca.

priređio: Alojzije Firanj

ZNAČAJ USKRSA ZA SUVREMENOG ČOVJEKA

Rado sam prihvatio da napišem ovaj prilog, uz Božju pomoć, iskreno želeći doprijeti do srca i uma čitatelja. "Miroljub" će u rukama imati možda uvjereni vjernici kao i oni malo manje uvjereni ili oni „prigodni“. Možda će se naći u rukama onih koji ne vjeruju. Stoga sam razmišljao kako da tekst bude plodonosan i koristan za svakoga od njih, kako da potakne čovjeka na razmišljanje i da ne bude samo mrtvo slovo na papiru, već nešto što oživljuje, što privlači - Bogu. Ovim tekstom ne želim nikoga uvjeriti da vjeruje kao ja, nego želim svjedočiti ono što ja, kršćanin, svećenik, doista vjerujem. Zato moram napraviti neki sažetak sadržaja Uskrsa da znamo što to kršćani slave.

Kršćani slave Uskrs - događaj kada je Isus Krist, za kojeg vjeruju da je pravi Bog i pravi čovjek, nakon što je umro, ponovno oživio, i to ne oživio da bi ponovno jednog dana umro, nego je ušao u jednu novu dimenziju života kojoj više nema kraja, u kojoj se ne umire. U toj novoj dimenziji života, koju teološki ili slikovito nazivamo "Nebo", "nebeski Jeruzalem", "vječnost", "nebesko kraljevstvo" itd., nema mjesta za zlo, za bolest, za nepravdu, mržnju, razjedinjenost, ratove, elementarne nepogode, glad, žeđ... Isus tamo živi dušom i tijelom. Oni koji su umrli već su također u toj dimenziji života, ali samo dušom, dok će svoje tijelo, koje je istrunulo u grobu, ponovno zadobiti - produhovljeno, poput Isusovog uskrslog tijela - o Isusovom ponovnom dolasku. To "o ponovnom dolasku" znači da kršćanin vjeruje da ovakav svijet sa svim zlom neće trajati zauvijek, nego će se doista, jednog dana, dogoditi to da će se ta nova dimenzija života potpuno očitovati, da ćemo vidjeti Isusa Krista proslavljenoga u "Nebu" te da će se tog trena sve preobraziti - i ljudi (ako ih bude

živih), i sva stvorenja, cijela kugla zemaljska, sva priroda, i da će svi mrtvi ponovno zadobiti svoja tijela koja više neće biti podložna zakonima materije, tj. bit će produhovljena. Sjetimo se da je Isus nakon uskrsnuća dolazio među učenike kroz zatvorena vrata, a opet njegovo tijelo nije bilo "zrak" nego se moglo opipati. **Konačno** će se i **potpuno** očitovati punina života za koji smo stvoreni. Nastavit ćemo živjeti zauvijek jednu novu kvalitetu života koju ne možemo zamisliti niti u najluđem znanstveno fantastičnom filmu.

Za mene je pitanje Uskrsa ujedno i pitanje smisla života. Smisla čovjekovog postojanja na ovome svijetu, njegova života i smrti, njegova (ne)moralnog djelovanja. Vjekovno je filozofsko pitanje što je čovjek, odakle dolazi i kamo ide. I to je dobro pitanje i trebao bi si ga postaviti svaki čovjek. E, pa ja vjerujem da je Isus dao najbolji odgovor na ova vječna pitanja čovjekovog postojanja, a njegovim uskrsnućem mi je pokazano i potvrđeno ono zadnje - "kamo idem".

Da li se ljudi uopće pitaju o smislu života? Vjerojatno neki da, a neki ne. A opet čini mi se da je baš besmisao jedan od velikih problema današnjeg čovjeka. Besmisleno je učiti, biti dobar, biti vrijedan, pošten, marljiv, uredan, poštovati starije, pomagati drugima, čuvati okoliš; besmisleno je žrtvovati za bilo što, odreći se nečega. U takvom "besmislenom" životu svatko grabi svoje, svatko gazi svakoga, onda ima mjesta za "mobing" na radnom mjestu i za nasilje u školama; ljudski život je vrijedan samo dok je čovjek koristan... Ionako će sve crna zemlja pokriti, crvi će nas pojesti i tu je kraj! Jedi, pij i uživaj! Vječni život!? Ma daj, pa tko to još vjeruje!? Na žalost, i mnogi kršćani izgleda u to ne vjeruju. Pitam se, mogu li se takvi uopće zvati kršćanima. Jer ako nema uskrsnuća, a propovijedamo ga, onda smo mi kršćani najbjedniji ljudi na zemlji (usp. 1 Kor 15). Onda sve bogoštovlje i sav trud oko dobrog i moralnog ponašanja zaista postaje upitan.

Dragi čitatelji, ja ne vjerujem da je čovjekov kraj biti zatrpan s par kubika zemlje. Ja ne vjerujem da je moj život slučajan proizvod prirodne evolucije. Vjerujem u evoluciju koju je smišljeno pokrenuo jedan sveopći i sveprisutni Um, Intelikt, Nepokretni Pokretač, Mudrost - Onaj kojeg mi vjernici zovemo Bog. Taj Bog nije nezainteresirani Bog, hladni Bog, daleki Bog.

Nije neka bezlična energija, neka neosobna sila koja ispunja svemir. Ne, On je blizak Bog, On ima srce i srcem ulazi u odnos sa svim onim što je stvorio. A najsavršeniji odnos (koliko god to "najsavršenije" djelovalo ludo) ostvaruje sa svojim najsavršenijim stvorenjem – čovjekom. Taj odnos zovem najsavršenijim jer je Bog čovjeka obdario s onim što i On ima – slobodnom voljom, razumom, umom i srcem koje može voljeti svoga Stvoritelja, druge ljude, samog sebe i sve stvoreno. Bog sa svakim čovjekom ulazi u odnos, stupa u kontakt, kao da je jedini na svijetu. Zato je taj odnos osoban, ličan.

Znači, čovjek je zapravo božansko biće. Nije čovjek "božanstvo", (iako je to stalna čovjekova napast), ali je biće proizašlo iz Božje ruke, iz Božjega srca i zato je stvoreno za božanski život. I to mi na neki način "znamo", osjećamo. Kako?

Htjeli bismo produljiti život, želimo izbjeći smrt, dali bismo sve za zdravlje kad ga jednom izgubimo, unatoč svom zlu koje smo kadri učiniti ipak znamo što je dobro, znamo nekako kakav bi život bio dobar život, (ili barem znamo da život koji živimo katkada i nije neki...), znamo da ne bi trebalo biti ratova, ubojstava, osvajanja, gladi, siromaštva... Sve se u nama buni protiv nestajanja, protiv ništavila. To je zato jer smo stvoreni od Vječnoga za vječni život. Nije to samo pusti prirodni nagon za preživljavanjem, nego je taj predosjećaj ili predznanje Bog sam posadio u nas u trenutku našeg začeca.

Ovozemaljska dionica ljudskog života uvijek će biti prožeta zlom u bilo kojem obliku. Zbog toga nam je teško povjerovati da Bog ipak sve drži u svojim rukama i da na tajanstven način, ne dirajući u našu slobodnu volju, sve privodi k sretnom svršetku. Plaća za to bila je smrt Božjega sina, Isusa Krista. On je svojom krvlju platio našu ulaznicu za vječnost. To ipak ne znači da je svejedno kako živim jer prije uskrsnuća ipak postoji pravedni sud Božji gdje će svako za svoje nečovječne postupke za koje nikad nikome nije rekao "žao mi je i oprost", položiti račun. Jer u "svadbenu dvoranu" (još jedna slika vječnosti) ne može ući nitko bez svadbenog ruha dobrih djela.

Zato, dragi čitatelji, osobito dragi mladi - ne vjerujte onima koji vam nude sve i odmah, kruh bez motike, znanje bez učenja, diplomu za novac. Za sve vrijedno treba se potruditi. I za pravu djevojku i za pravog mladića. Bog se nikad nije prestao truditi oko čovjeka. Budimo poput Boga, našega Oca Nebeskoga pa se i mi trajno trudimo za svog životnog vijeka jer smisao

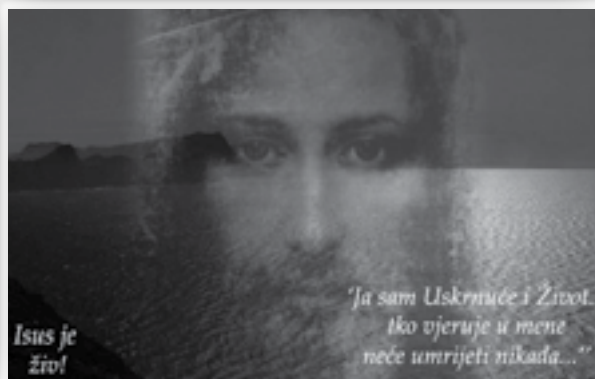
ljudskog života je proći zemljom čineći dobro, pronositi ljubav i nadu u život bez kraja. Nemojmo izgubiti vjeru u čovjeka koliko god nas puta iznevjerio; nemojmo se prestati zalagati za dobro, pravdu, istinu, ma koliko puta bili ismijani ili izviždani; sanjajte i ostvarujte svoje snove jer ste stvoreni za velike stvari; otkrivajte Božje tragove u prirodi i kroz fiziku i kemiju i biologiju i matematiku... Toliko je sve u prirodi smisljeno da ne možemo sumnjati u postojanje krajnjeg Smisla, u postojanje Kreatora, Tvorca i prirodnih zakonitosti i čovjekovog veličanstvenog organa – mozga – kroz koji se provlače naši um i razum i koji su sposobni spoznati Boga. Učinite svijet ljepšim, ali krenite od sebe, od svoje nutrine, od svoga srca. Tamo ćete, ako malo dublje zaronite, pronaći Onoga koji je Uskrsnuće i Život. Samo ako ste otvoreni tražitelji istine, doći ćete do Istine, Isusa Krista. Dozvolite se iznenaditi!

Uskrs je proslava života nad smrću, pobjeda dobra nad zlom, pobjeda svjetla nad tamom. Kršćani, probudite se! O nama i našoj vjeri ovisi koliko će to biti vidljivo u današnjem svijetu. Što ćemo više sada biti usmjereni na vječnost to će nam biti ljepša sadašnjost. To je Uskrs za mene. Nadam se da će biti još za nekoga.

Neka vas blagoslovi uskrsli Isus!
Sretan Uskrs!

o. Stjepan Vidak

PUŠENJE DUHANA

prim. dr. Terezija A. Matarić

Dužhan je stigao u Europu nakon otkrića Amerike i u početku se konzumirao žvakanjem i ušmrkavanjem. No, ubrzo je dužhan osvojio svijet te se procjenjuje da je pušenje (danas se dužhan najčešće puši) jedna od najrasprostranjenijih štetnih navika, odnosno bolesti ovisnosti. Kolumbo i njegovi pratioci nisu ni slutili da će onih nekoliko sjemenki, koje su dobili od starosjedilaca, ovladati svijetom.

Suvremene bolesti, hronične masovne nezarazne (bolesti srca i krvožilnog sustava, maligne bolesti, šećerna bolest, mentalni poremećaji) imaju više zajedničkih rizičnih uzročnih faktora a na prvom mjestu se nalazi dužhan.

Dužhan je snažan tjelesni otrov, koji u sebi sadrži preko 100 štetnih sastojaka, od kojih je najmanje pet i kancerogeno. Najvažnija tri sastojka su: nikotin, katran, ugljični monoksid. Nikotin je sastojak koji pušaču pričinjava zadovoljstvo, užitak a istovremeno je snažan nervni otrov. Jedna kap nikotina (50 mg) predstavlja smrtnu dozu za nepušača. Jedna cigareta sadrži 1-3mg nikotina, ovisno o vrsti dužhana. Katran je produkt suhe destilacije (nastaje na temperature od oko 600 stupnjeva Celzija koja se razvija na vrhu cigare prilikom sagorijevanja a njegovo djelovanje je kancerogeno. Osobe koje puše npr. 20 godina oko 20 cigara dnevno udahnu i do 6 kg čađi koja se taloži u plućima. Ugljični monoksid (CO) nastaje nepotpunim sagorijevanjem dužhana i žestok je krvni otrov koji se vezuje za hemoglobin i onemogućava prijenos kisika do tkiva. Štetno djelovanje dužhana pojačava se istovremenom upotrebom alkohola.

Pušenje ima karakteristike epidemije i vrlo je ozbiljan socio-medicinski problem. Svaka popušena cigareta odnosi 15 min života.

Pušenje dužhana odavno se više ne smatra sitnim porokom i bezazlenim užitkom. To je bolest ovisnosti i to najrasprostranjenija.

Stoga, to nije samo zdravstveni problem, nego problem društva u cjelini.

Kako je pušenje i simbol civilizacije i načina života XX. i XXI. stoljeća tako je rak dišnih puteva, simbol te, pušačke, ere. Osim raka grla, ždrijela, usne šupljine, jezika i pluća, neizbježna posljedica konzumiranja dužhana je i rak želuca, debelog crijeva, mokraćne bešike. Svaki treći pušač ima velik šansu da umre od nekog tzv. "pušačkog" raka. Ipak, ne umre svaki pušač od raka. Pušači se razbolijevaju od mnogih bolesti (bronhitis, emfizem pluća, čir na dvanaestopalačnom crijevu, smanjenje oštine vida i dr.). Pušačke bolesti su veliki socijalni problem a posljedice se krežu u rasponu od invalidnosti, rehabilitacije, i drugih posljedica koje za sobom nose financijske troškove. Mnoge od tih bolesti su podmukle jer nastaju postupno i simptomi se javljaju kasno. Pušači s pušenjem započinju sve ranije pa je preventivno educiranje potrebno započeti već u radu s djecom.

Poseban i ozbiljan problem je „pasivno pušenje“ kome su izloženi nepušači. Nepromišljenost i lakomislenost pušača je začudjujuća.

A nepušenje ne košta ništa.

MAŠKARE SU I LUDI SU DANI

U razdoblju prije korizme pozdravlja se zima i očekuje proljeće. Jedan od načina da lakše dočekamo sunce jesu i poklade, maškare, karnevali, fašnik - ili kako se sve već ne zove ludovanje pod maskama. U jednom dijelu Hrvatske, području oko gradića Kastva u Primorsko-goranskoj županiji (tzv. Kastavštini) maškare su poprimile posebna oblik i maske te su nastali tzv. zvončari.

To je bilo područje u kojemu se uzgajalo puno stoke pa su i maske zvončara napravljene od životinjskih koža, lubanja itd. No, ima i onih koji umjesto životinjskih maski sebe ukrašavaju i maskiraju cvijećem ili raznobojnim papirnatim ukrasima.

Zvončari, kako im i samo ime kaže, zvone. Nose sa sobom velika zvona koja su privezana oko struka i pri hodu zvone. I rade dosta veliku buku. Zvončari mogu biti samo snažni muškarci a prvotna ideja njihovih maski jest bila da hodaju selom i plaše žene i djecu.

Danas su manje „strašila“ a više sudionici karnevala.

BEĆARCI

*Moja dika ne pije rakije,
Samo vina k'o gospoda fina.*

*Narasla sam dragom do šešira,
Za bećara to je prava mira.*

*Nije cura koja momka nema,
A ni momak što kraj cure drema.*

*Koji bećar ne zna milovati,
Nek se mene bećaruše lati.*

*Radit ćemo do šesdeset pete,
Izdržimo jer godine lete.*

Antun Kovač

VICEVI

SUĐENJE

Sudac pita optuženog:

- Zašto ste ubili zeca, kad niste član lovačkog društva?
- A zašto je on jeo moj kupus, kad nije član moje obitelji?

OKLAGIJA

Kaže jedna susjeda drugoj:

- Komšinice, može li oklagija na pola sata?

A, ova će:

- Ne može ... i ja čekam muža!

NESREĆA NIKAD NE DOLAZI SAMA

Sjede dva pijanca u kafiću i razgovaraju:

- Smijem se kladit' da nesreća nikad ne dolazi sama.
- I ja, eno je tvoja žena, dolazi s mojom...

POSLJEDNJA ŽELJA

Pred pogubljenje, dvojicu osuđenika na smrt pitaju za posljednju želju.

Prvi kaže:

- Da još jednom čujem posljednji hit

Jelene Karleuše!

A drugi će na to:

- Mene streljajte prvog.

BRAČNA SVAĐA

Svađaju se muž i žena:

- Samo da znaš, moja prethodna zaručnica bila je pametnija od tebe!
- Sigurno! Zato se i nije udala za tebe!

Antun Kovač

ANEGDOTE

MAJKIN TANJIR

Komšinica Kata, već divojčurak, volila je ići kod komšija. Svaki dan je išla po nekoliko puta, ali užnu je ritko propuštala.

Jednog dana baka Roza je spremala astal za jilo i nije joj stavila tanjir. Kata je oma opomenu: „Majko, vi niste metili sebi tanjir!“

„Evo oma ću, samo vi jite“, reče baka i donese tanjir.

DOBAR PUTNIK

Volio je Andrija koju više popiti, a novaca nije bilo baš puno. A kad popije, onda ma krenu razne vragolije

Tako se on petkom malo duže zadržo u varoši, peške mu se nije išlo, a za voz nije imo novaca, ali se on lipo dositio. Sidne u voz i ozbiljno gleda kroz prozor. Kondukter pregledajući karte dolazi do njega.

„Dokle putujete?“

„Do Riđice“, to je bila posljednja stanica.

„Kartu molim.“

„Nemam kartu.“

„Onda morate na prvoj stanici dole.“

„Neću. Ja putujem do Riđice.“

Kada je voz stao na Nenadić stanici, kondukter pozva kolegu te ga, pošto je bio omanji čovek, iznesoše iz voza.

Čuvar pruge Žarko na stanici ga pozdravi:

„Faljen Bog bać Andruja! Šta je to s vama?“

„Eto vidiš, dobre putnike iznose iz voza, da ne silaze peške.“

„Ti ga poznaješ“, zbunjeni upitaše kondukter kolegu.

„Kako ne, on je tu iz komšiluka.“

„Uh, ala nas je nasamario, što ga nismo odneli u Riđicu.“

priređio: Alojzije Firanj

U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH

ŠAH

Zimski period idealno je vrijeme za šahiste društva. Tako smo po sedmi put organizirali šahovski božićni turnir, koji se od 9. studenog do 21. prosinca 2016. godine igrao svake srijede od 19 do 22 sata. Za razliku od prethodnih godina turnir je bio zatvorenoga tipa jer su sudionici mogli biti samo članovi društva i sekcija. Sudjelovalo je 11 igrača i to: Šima Raič, Josip Ivakić, Zoran Čota, Josip Laslo, Viktor Oršovai, Andrija Četković, Marton Koloman, Blago Bašić, Đorđe Katanić, Šima Beretić i Zlatibor Stanković. Sudac turnira bio je savezni šahovski sudac Radomir Kovačić, a organizator, Sportska sekcija HKUD-a „Vladimir Nazor”. Poslije uzbuđljive završnice turnira, u zadnjem kolu, o pobjedniku turnira odlučivao je meč Josipa Ivakića i Đorđa Katanića. Tijekom meča bilo je grubih i neshvatljivih previda i pogrešaka. Pobjednik je ovogodišnjega božićnog turnira Đorđe Katanić, drugo mjesto osvojio je Josip Ivakić, a treće Andrija Četković. Na završnoj večeri, predsjednik društva, Mata Matarić uručio je nagrade pobjednicima i zahvalio se svim sudionicima. Turnir je, kao i prethodni, protekao u fer i korektnoj igri svih natjecatelja, na čemu im, kao pročelnik Sekcije, zahvaljujem.

Dok ovo čitate, u tijeku je 26. šahovski turnir „Memorijal pr. mr. Franja Matarić”. Turnir je

otvorenog tipa, a šahovske partije igraju se svake srijede od 18 do 21 sat u maloj sali Društva od 25. siječnja do 22. ožujka 2017. godine. Turnirski je sudac Radomir Kovačić, a organizacijski odbor čine Pavle Matarić, Branko Gutović, Zlatibor Stanković i Mata Matarić.

Na ovom, najstarijem šahovskom turniru, koji se neprekidno igra već 26 godina, sudjeluje jedna šahistkinja i 27 šahista iz Sombora i okolice. Sudionici 26. šahovskog turnira „Memorijal pr. mr. Franja Matarić” su: Josip Ivkić, Marton Koloman, Šima Raič, Zlatibor Stanković, Josip Laslo, Andrija Četković, Zoran Čota, Blago Bašić, Aleksandar Iđuški, Josip Smolić, Đorđe Katanić, Ilija Vlajsavljević, Đorđe Đurošev, Marin Ilić, Dojčilo Čubrilo, Milan Mikrut, Milan Basta, Viktor Oršovai, Branko Gutović, Simana Matković, Ognjen Iđuški, Nemanja Paštrović, Nenad Paštrović, Dušan Kelić, Bogdan Ćuk, Aleksandar Svilokos, Jovan Vidović, Stipan Kolić, Branko Malbaša. Kuriozitet je turnira razlika u godinama sudionika: najmlađi ima samo 7, a najstariji skoro 87 godina. Dokaz da je šah igra za sve generacije. O ovom turniru puno više informacija u sljedećem broju vašeg i našeg omiljenog lista „Miroljub”.

STOLNI TENIS

Tradicionalni božićni turnir društva održan je 21. prosinca 2016. godine od 18 do 22 sata u velikoj sali. Ovo je već sedmi turnir u nizu, a na njemu su sudjelovali: Davor Vuković, Saša Vuković, Tomica Vuković, Zlatko Vuković, Gašpar Matarić, Ivan Genić, Dalibor Gertner, Josip Petreš, Blago Bašić, Stevan Keseić, Srđan Varo, Bojan Sokolović, Josip Ivkić, Pavle Matarić.

Turnir se igrao na tri stol. Poslije eliminacijskih partija došlo je do očekivanog finalnog susreta između Davora Vukovića i Saša Vuković. Junak na junaka. Da na mlađima svijet ostaje, potvrdila je i ova partija. Saša Vuković zaslužno je ponio titulu najboljeg stolnotenisača Društva. Zaslužno drugo mjesto pripalo je Davoru Vuković, a treće je osvojio Josip Ivkić, ugodno iznenađenje ovog turnira.

Sportska sekcija – stolnotenisači u ovoj prilici najavljuju održavanje sedmog stolnoteniskog turnira „Memorijal Stipan Bakić“. Turnir će se održati krajem ožujka i bit će otvorenoga tipa, pa

molimo sve da se, zbog velikog interesa, na vrijeme prijave za sudjelovanje. Također, najavljujemo krajem veljače zimski turnir za članove Društva i sekcija Društva.

LAĐARI SALAŠARI SOMBORSKI

„Ako si slab i ne jako biće, uzmi veslo i dobit ćeš mišiće.“

Naši veslači zimsko vrijeme uglavnom koriste za nabacivanje mišićne mase odnosno kilaže i za psihičke pripreme za jubilarni dvadeseti maraton lađa. Već krajem veljače počinju i fizičke pripreme u našoj takozvanoj teretani.

Od početka svibnja naša neretvanska lađa „Panonija“ bit će porinuta u kanal i time će početi ozbiljne pripreme za veslačke nastupe u

2017. godini, a njih prema našem planu i program ima poprilično.

Ove godine pokušat ćemo organizirati i žensku ekipu za maraton lađarica.

Vrlo je izvjesno da ćemo u tomu i uspijati jer već imamo 6 veslačica, a treba nam još 4-5 sposobnih i odvažnih osoba.

Pročelnik sportske sekcije
Matarić Pavle